

A Fővárosi Ítéletábla a Nehéz-Posony Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a dr. Berki Balázs Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indult perében a Budapest Környéki Törvényszék 2016. március 29. napján kelt 27.G.25.187/2013/47. számú ítélete ellen a felperes részéről 49. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú eljárási költséget, valamint az államnak külön felhívásra 1.172.400 (egymillió-százhetvenkettőezer-négyszáz) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított kereseti kérelmében biztatási kár címén az 1959. IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) 6. §-ában foglaltak alapján 8.373.300 forint tőke és kamatai, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Előadta, hogy az alperes az integrált vállalatirányítási rendszere bevezetéséhez támogatás elnyerése céljából pályázatot kívánt benyújtani a Gazdasági Minisztériumhoz, amellyel kapcsolatban 2003. június 11. napjától tárgyalásokat folytattak. Az ajánlati szakban az ilyenkor szokásos előkészítő munka terjedelmét meghaladó fejlesztést végzett kifejezetten az alperes által megjelölt igények szerint. Az egyedi szoftverfejlesztésen túl a pályázati dokumentáció műszaki tartalmát, a beruházás gazdaságossági elemzését és a projekt alapító okiratot is elkészítette. 2.880.000 forintban határozta meg a projekt megvalósítására elszámolt ráfordítását 200 forintos óradíjjal számítva 240 óra munkaidő figyelembevételével. Az óradíj kalkulációjában elszámolta a bérköltségen felül a fajlagos működési költségeit. Ezen túl 5.493.300 forintban határozta meg az elmaradt hasznát.

Az alperes a kereset elutasítását kérte vitatva annak jogalapját ésösszegezését is. Arra hivatkozott, hogy a felperesnek a szerződés megkötése érdekében kifejtett előkészítő tevékenysége a szokásos előkészítő munka keretein belül maradt, az a felperes üzleti kockázata volt. Állította, hogy a felperes önálló tanulmányt nem készített, más szoftverfejlesztő cégekkel is tárgyalásokat folytatott, amely társaságok hasonló mennyiségi és minőségű előkészítő munkát végeztek. Kifogásolta, hogy a felperes a keresete összegezését nem támasztotta alá.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte 870.000 forint perköltségnek az alperes, továbbá 502.400 forint eljárási illetéknek az állam részére történő megfizetésére.

Határozata indokolásában tényként állapította meg, hogy az alperes a BMS integrált vállalatirányítási rendszer telepítésére és bevezetésére keresett vállalkozót. A felek tárgyalásokat folytattak egymással, majd 2004. május 3. napján vállalkozói szerződést kötöttek, amelyben a felperes 40.144.000 forint + áfa vállalkozói díj ellenében a BMS integrált vállalatirányítási rendszernek az alperes működési területén történő telepítését és bevezetését vállalta. A szerződést az alperes részéről az annak aláírásakor cégjegyzési jogosultsággal nem rendelkező **B. Gy.** és az együttes cégjegyzési joggal rendelkező **T.-K. E.** főkönyvelő írták alá Budapesten. Az alperes 2004. május 06. napján fax útján bejelentette a felperesnek, hogy a szerződéstől eláll és felhívta, hogy újabb értesítésig semmilyen árubeszerzésbe, fejlesztésbe, olyan tevékenységbe ne kezdjen, amelynek költsége van.

Az elsőfokú bíróság jogi indokolásában rögzítette, hogy régi Ptk. 6. §-ára alapított kereseti kérelem tekintetében a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az alperes szándékos magatartása miatt jóhiszeműen olyan tevékenységet végzett, amely miatt önhibáján kívül károsodott.

S. I. , V. Gy., B. I. , B. Gy. tanúk vallomása alapján megállapította, hogy az alperes a felperesen kívül más szoftverfejlesztő cégekkel is tárgyalásokat folytatott, akik közül többen a felperessel azonos mennyiségű tevékenységet végeztek. Az alperes elállási nyilatkozata és az azt követő egyeztetések alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperesnek tudnia kellett, hogy az alperes nem kívánja a szerződés teljesítését. Ebben a körben értékelte a felperes 2004. június 22. napján kelt levelét, amely arra utal, hogy tudott arról, hogy az alperes több céggel tárgyalt. A kirendelt igazságügyi szakértő és a felperes által felkért magánszakértő véleményeit összehasonlítva, a szakértők személyes meghallgatását követően az igazságügyi szakértői véleményben foglalt megállapításokat fogadta el, amely szerint a felperes által elvégzett szoftverfejlesztés nem haladta meg az ilyen típusú szerződések előkészítése körében szokásos tevékenységek mértékét, a kifejtett munka rendes üzleti kockázattal együtt járó tevékenység volt. Úgy foglalt állást, hogy az alperes kártérítési felelőssége csak olyan igazolható jogellenes magatartása esetén lenne megállapítható, amellyel okozati összefüggésben áll a felperes bekövetkezett kára. A biztatási kár megállapításához szükséges valamennyi feltétel bekövetkeztének bizonyítottsága hiányában a kereseti kérelmet elutasította. A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltak az eljárási illetékről pedig a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésében foglaltak alapján döntött.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak a kereseti kérelme szerinti megváltoztatását és az alperes perköltségben való marasztalását kérte.

Iratellenesnek tartotta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a projekt és a szerződés előkészítésében más piaci szereplők is ugyanabba a stádiumba kerültek, mint ő. Állította, hogy a konkurens ajánlattevőkkel az alperes csak 2003. októberig tárgyalt, ezt követően azonban csak vele, és a pályázat beadását követően írták alá a szerződést. Az alperes az elállást követő valamennyi levelében megerősítette, hogy a projektet vele kívánja megvalósítani. Fontos anyagi érdeke fűződött ahhoz, hogy hitegesse, mert az ajánlatát visszavonása illetőleg a pályázat során hiánypótlásként beadott nyilatkozat aláírása nélkül megközelítőleg 16.000.000 forint vissza nem térítendő pályázati támogatástól esett volna. A felperes annak tulajdonított jelentőséget, hogy csak ő jutott el a szerződés aláírásáig. Közömbösnek tartotta, hogy a szerződés alaki okból érvénytelen, mert az alperes elállási nyilatkozata arra utal, hogy maga is érvényesnek és kötelezőnek tekintette, ami az utaló magatartás részeként értékelendő. Hangsúlyozta, hogy az ajánlattételi szakaszban a szokásos mértéket meghaladó fejlesztési munkát végzett, amelyet a magánszakértői vélemény alátámaszt. A kirendelt szakértőnek az óradíjra vonatkozó számítását nem tartotta szakmailag megfelelőnek és nem fogadta el azt a megállapítást, hogy az elvégzett munka költsége nem haladja meg a projekt 10%-át. Kiemelte, hogy az elsőfokú ítéletnek törvénysértő a megállapítása, hogy az alperesi

magatartás jogellenességét kellett volna bizonyítania, és iratellenesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra, hogy új szakértő kirendelését kérte. Ezzel ellentétben az utolsó érdemi tárgyaláson azt hangsúlyozta, hogy a ténykérdések a magánszakértő véleménye alapján megítélhetőek, a két szakértő közötti ellentmondás pedig bírói mérlegeléssel feloldható.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az érdemben helyes elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Utalt arra, hogy több cég is szerződés közeli helyzetbe került vele, amelyet **V. Gy., B. Gy.** tanúk vallomása megerősít. A munkavállalóinak nem volt felhatalmazása a perbeli szerződés aláírására, kizárólag megbeszéléseket folytathattak a felperessel. A szerződés alapján a projekt végrehajtása a 2004. május 7-re tervezett projektindító értekezlettel kezdődött volna, és a pályázat benyújtását megelőzően a szerződéskötéssel és a projekttel kapcsolatos munkavégzés nem történt. A felperes által elvégzett előkészületek kizárólag saját döntésén alapultak, ezért a biztatási kár fogalmilag kizárt. Kiemelte, hogy a harmadszor megismételt elsőfokú eljárás is azt támasztja alá, hogy a felperes követelése mind a jogalap, mind pedig az összecszerűség tekintetében megalapozatlan.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéletábra teljes terjedelmében vizsgálta felül.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az ítéletábra kiegészíti az alábbiakkal.

Az alperes az egységes vállalatirányítási rendszer kialakításához szükséges támogatás megszerzése érdekében eredményes pályázatot nyújtott be. A rendszer megvalósítására végül nem a felperessel, hanem más céggel kötött, időközben már megvalósult szerződést.

Az így kiegészített tényállásra tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság érdemi döntésével egyetért, annak indokolását azonban az alábbiak szerint pontosítja és kiegészíti.

Nem vitatottan a felperes biztatási kár megtérítése iránti igényt érvényesített az alperessel szemben, és maga sem hivatkozott arra, hogy a felek között vállalkozási szerződés jött létre. Azt adta elő, hogy az ajánlati szakban az ilyenkor szokásos előkészítő munka terjedelmét meghaladó fejlesztést végzett kifejezetten az alperes által megjelölt igények szerint. Az egyedi szoftverfejlesztésen túl a pályázati dokumentáció műszaki tartalmát, a beruházás gazdaságossági elemzését és a projekt alapító okiratot is elkészítette. A tényelőadása alapján egyértelműen megállapítható, hogy a szerződéskötést megelőző időszakban érte a tényleges kár, az elmaradt haszonra pedig a szerződés létre nem jötte miatt tartott igényt. Ebből következően a bíróságnak a biztatási kár törvényi tényállási elemeinek a megvalósulását a szerződéskötés előtti időszak tekintetében kellett vizsgálnia.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a régi Ptk. 6. § alapján a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az alperes szándékos magatartása miatt jóhiszeműen olyan tevékenységet végzett, amely miatt önhibáján kívül károsodott. Alaptalanul kifogásolta ugyanakkor azt, hogy a felperes nem tudta bizonyítani az alperes jogellenes magatartását. A felperes fellebbezésében helyesen utalt arra, hogy a biztatási kár esetén hiányzik a kifogásolt magatartás jogellenessége. A régi Ptk. 6. §-ának alkalmazására csak akkor van lehetőség, ha a felek között szerződés nem jött létre, illetőleg nincs jogellenes magatartás, mert annak következményeit felelősségi úton kell rendezni.

A biztatási kár megítélésére akkor kerülhet sor, ha a károsodásra vezető okfolyamatban az utaló magatartás kifejtője szándékosan más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indít,

amelyből őt önhibáján kívül károsodás éri. A biztatási kár megítélésének feltételei tehát a szándékos magatartás, a jóhiszeműen eljáró fél, az alapos ok, az önhiba hiánya és az utaló magatartással összefüggésben a kár bekövetkezése. A szándékos magatartás azt jelenti, hogy a magatartás kifejtőjének azon kockázat ismeretében kell cselekednie, hogy saját alaptalanul biztató cselekvése hatására a másik fél önmagának kárt okozó magatartást fejthet ki. Ilyen eset, amikor valaki azt a látszatot kelti, hogy a másik féllel szerződést fog kötni, majd végül a szerződés megkötésére mégsem kerül sor. A jóhiszeműség akkor nem állapítható meg, ha a károsult tudott vagy kellő körültekintés mellett tudnia kellett volna arról, hogy a másik fél szándékos magatartása mögött nincs valódi szerződéskötési akarat. Az utaló magatartásnak olyan helyzetet kell teremteni, amelyben a másik fél alapos okkal feltételezheti, hogy a másik fél nyilatkozatai, cselekményei valósak, komoly szerződéskötési szándékra utalnak. A biztatási kár megtérítéséhez szükséges még a károsult oldalán az önhiba hiánya is. A jóhiszeműség esetében a károsult tudatállapotának van jelentősége, az önhiba megítélésénél a károsult cselekvéseinek ésszerűsége kerül előtérbe. Végül az utaló magatartással összefüggésben kell a károsodásnak bekövetkeznie.

A jóhiszemű eljárás és az alapos ok tényállási elemek körében kellett vizsgálni azokat a per tárgyát képező tényállási elemeket, amelyek a szerződéskötést megelőző és végül sikerre nem vezető tárgyalások, illetőleg a ráfordítások vonatkozásában merültek fel.

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy szerződéses kötelezettség hiányában csak kivételes jelleggel, szigorú törvényi feltételek megléte esetén merülhet fel az utaló magatartás, mint biztatás miatti kártalanítás. Az üzleti viszonyokban abból kell kiindulni, hogy a felek szabadon bocsátkozhatnak (üzleti) tárgyalásokba és nem tartoznak felelősséggel a szerződés létrejöttének elmaradásáért. A saját gazdasági tevékenységének, üzleti tervei, elképzelései megvalósulásának kockázatát mindegyik fél maga viseli, a rendes üzleti kockázattal együtt járó hátrány a másik félre nem hárítható át. Önmagában az üzlet megghiúsulása nem ad alapot kárigény érvényesítésére. (EBD213. P.12., EBH2013. 936., BDT2010. 78.)

Az adott esetben nem vitásan a felperes kárként olyan tevékenységek költségét érvényesítette, amely tevékenységeket az ügynevezett ajánlati szakaszban végzett el. Az alperesi igényeknek megfelelő szoftverfejlesztést, a gazdaságossági elemzést, a pályázati anyag műszaki tartalmát éppen annak érdekében készítette el, hogy az alperes vele kössön szerződést. Tudnia kellett, hogy az alperes az ajánlat tartalmától, nem utolsósorban a vállalkozói díj nagyságától teszi függővé a szerződéskötést. Az alperes részéről aláíró személyek éppen azért küldték az ügynevezett elállási nyilatkozatot a felperesnek, mert az alperes tulajdonosa és törvényes képviselője, **B. I.** nem tartotta kedvezőnek a felperes által készített szerződésben foglaltakat. Nem vitás, hogy a szerződési tárgyalások a felek között komolyak voltak, mindkét fél szerződéskötési szándéka valós volt. A szerződés mégsem jött létre, mert az alperes egy másik vállalkozó általa kedvezőbbnek ítélt ajánlatát fogadta el. A felperessel való szerződéskötés, azaz a szerződés létrejötte hiányában szerződéskötési kötelezettség nélkül a szerződési szabadság folytán erre lehetősége, joga volt. Az, hogy a felek tárgyalásokat folytattak, amelyek során felmerülhetett a szerződéskötés lehetősége, önmagában nem alapozza meg az utaló magatartás miatti biztatási kártalanítást. Az utaló magatartás akkor valósulhatott volna meg, ha az egyik fél, jelen esetben az alperes szándékosan hozza a másik felet, a vállalkozó felperest abba a helyzetbe, hogy nagy költséggel járó ajánlatot készítsen, majd lényegében ésszerű indokok nélkül, önkényesen tagadja meg a szerződés megkötését. A bírói gyakorlat szerint az a fél, aki a jóhiszeműség és a tisztesség követelményével ellentétben bocsátkozik szerződési tárgyalásokba vagy szakítja meg azokat, a másik jóhiszemű fél ebből eredő kárának részben vagy egészben történő megtérítésére köteles. (EBD2013.P.12.) Az adott esetben ez nem volt megállapítható, és a felperes maga sem vitatta az alperesnek, illetőleg az alperest képviselő **B. I.** nak azt az előadását, hogy az

alperes a számára kedvezőbb feltételekkel adott ajánlat miatt kötött végül mással szerződést az integrált vállalatirányítási rendszer megvalósítására. A másodfokú eljárás során a felek által tett nyilatkozatokból az is egyértelmű, hogy az alperes nem ismerte teljes körűen a felperes ajánlatát, a pályázat előkészítő szakaszában nem volt tisztában valamennyi szerződéses feltétellel, így nem merülhet fel, hogy mindezek ismeretében, ésszerű indok nélkül, önkényesen tagadta meg a szerződéskötést.

Az ítéletábra álláspontja szerint a fentiek alapján a biztatási kár tényállási elemei közül a felperes részéről a jóhiszemű eljárás és az alapos ok fennállásának hiánya miatt nem volt megalapozott a kereseti kérelem. Nem annak volt jelentősége, hogy az ajánlattétel körében a felperes a megszokotthoz, elfogadotthoz képest magasabb ajánlattételi ráfordításokat eszközölt-e. Amennyiben a szerződéskötést megelőző tárgyalások eljutnak azon időpontig, amikor a jóhiszemű fél már megalapozottan számíthat a szerződés megkötésére, és a kártalanítás alapjául szolgáló, a régi Ptk. 6. § -ban meghatározott valamennyi törvényi feltétel fennáll, akkor ez a fél a szerződés előkészítésével kapcsolatos valamennyi költsége megtérítésére jogosult. Olyan eset azonban nem állhat fenn, hogy ezen költségek egy részét azon az alapon kérheti a felperes, hogy a szokásos mértéket meghaladó fejlesztési munkát végzett, míg a szokásos fejlesztési munkáknak megfelelő részt nem kérheti. Ezen megosztásnak nincs jogszabályi alapja.

A felperes által elvégzett fejlesztés, a bemutatók, a gazdaságossági elemzés elkészítése mind azt a célt szolgálták, hogy az alperes számára elfogadhatóvá tegye az ajánlatát. A pályázati anyag összeállításában való közreműködés folytán pedig nyilvánvalóan tisztában kellett lennie azzal, hogy a pályázat eredményessége, a szerződéskötéshez szükséges anyagi feltételek megteremtése az alperes részéről a szerződés megkötéséhez szükséges. A kereset tárgyát képező feladatok elvégzésekor tehát nem volt abban a helyzetben, hogy a szerződés megkötésében biztos legyen. A 2004. május 06-i és május 19-i levelek, továbbá az alperes „elállása” a szerződéstől azért nem bírnak jelentőséggel, mert az utaló magatartás körében a korábbi, a szerződéskötés előtti időszak vizsgálendő. Ekkor merültek fel ugyanis a felperesnek azon költségei, amelyeknek a megtérítését kéri.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésében foglaltak alapján - a fenti kiegészítéssel - hagyta helyben.

Az eredménytelenül fellebbező felperes köteles az alperes részére megfizetni a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) (5) és (6) bekezdése szerinti a másodfokú eljárásban kifejtett képviselői tevékenységgel arányban álló ügyvédi munkadíjat a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. A felperes az illetékfeljegyzési joga folytán feljegyzett fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján tartozik viselni, amelynek mértékét az ítéletábra a jelen fellebbezési eljárásban az Itv. 46. § (1) bekezdésében foglaltak szerint 670.000 forintban, míg a Fővárosi Ítéletábra 14.Gf.401.178/2010/4. számú - a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján történő - hatályon kívül helyezési eljárásában feljegyzett 502.400 forintban, így mindösszesen 1.172.400 forintban állapította meg.

Budapest, 2017. év március 9. napján

. Sándor Ottó s.k.
a tanács elnöke
dr. Ócsai Beatrix s.k.
előadó bíró

dr. Buglyó Gabriella s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő